

„Government at a Glance 2011”

- Valitsuse töö hindamist on pikka aega peetud vajalikuks, et parandada avaliku sektori tegevuse tõhusust ja tulemuslikkust. Pärast 2008. aastal alanud eelarve- ja majanduskriisi on täpsed ja õigeaegsed andmed muutunud olulisemaks kui kunagi varem, aidates valitsustel langetada teadlikke otsuseid, kuidas ja mida kulutuste tegemisel prioriseerida ning kuidas vähendada kulutusi ja edendada uuendusi avalikus halduses. Õigupoolest on eelarve taastamine OECD-s viinud paljud valitsused 2010. aastal eelarvekärbete, avaliku sektori palkade külmutamise või riigitöajõu vähendamiseni. Väljaandes „Government at a Glance 2011” avaldatud teave on olulises seoses hetkel enamikus OECD riikides rakendatavate rangete meetmete tõttu tõstatatud poliitiliste küsimuste ja probleemidega.
- Väljaandes „Government at a Glance 2011” tuuakse nii liikmes- kui partnerriikidele välja ligi 60 indikaatorit, mille eesmärk on aidata otsuselangetajatel ja avalikkusel analüüsida ja võrdlevalt hinnata valitsuse töö tulemusi. See sisaldab andmeid valitsuse tegevuse kohta kogu tootmisahela ulatuses: teavet saadud tulude kohta, valitsuse kulutuste, tööhõive ja hüvitiste sisendnäitajaid, väljund- ja tulemusandmeid nii valitsuse kohta tervikuna kui ka konkreetsete sektorite kaupa, näiteks haridus, tervishoid ja maksuhaldus. Väljaandes „Government at a Glance” avaldatakse ka võrdlusandmed haldusjuhtimise tavade kohta, mis puudutavad läbipaistvust ja terviklikkust, reguleerivat valitsemist, inimressursside haldust avalikus teenistuses ning teenuste osutamist. Need indikaatorid annavad aimu poliitilistest lähenemisviisidest ning esitavad praktilisi näiteid selle kohta, mis töötab ja mis mitte. Samuti on nende eesmärk teavitada avalikku mõttevahetust avaliku sektori reformipoliitikast.

Valitsustel on majanduses ja ühiskonnas oluline roll, mistõttu on hädavajalik, et nende töö oleks tõhus

Valitsused vastutavad majanduskasvu ja sotsiaalarengu edendamise, kaupade ja teenuste kättesaadavuse tagamise, ettevõtete ja üksikisikute käitumise reguleerimise ning sissetuleku ümberjaotamise eest. Nende tegevuse reguleerimisala ja ulatust peegeldab asjaolu, et 2009. aastal moodustasid valitsemissektori kulutused keskmiselt ligi poole OECD liikmesriikide SKP-st. See tähendas, et ostujõu pariteet inimese kohta oli aastas umbes 16 000 USA dollarit. Enamikus OECD riikides oli suurim kulutuskategooria sotsiaalkaitse, mis moodustas 2008. aastal keskmiselt ligi 34% kogukulutustest. Kulutused tervishoiule (14,7% kogukulutustest), üldistele avalikele teenustele (13,1%, mis hõlmab ka võlgade intressimakseid) ja haridusele (13,1%) moodustasid samuti kogukulutustest märkimisväärse osa. Lisaks oma ostujõule on valitsused ka suured tööandjad – keskmiselt töötab OECD-s ligi veerand kogutööjõust valitsemissektoris.

Valitsused on pärast kriisi oma nn majanduslikku jalajälge märkimisväärselt suurendanud

Väljaandes „Government at a Glance” avaldatakse, mil määral valitsemissektori kulud suurenesid SKP suhtes enne ja pärast kriisi. Kriisieelsel perioodil, vahemikus 2000–2007, vähendasid OECD liikmesriigid oma osa valitsuskuludes keskmiselt 0,6 SKP protsendipunkti. Pärast kriisi algust, ajavahemikus 2007–2009, tõusis aga valitsuskulude osakaal kõikjal OECD-s 4,9 protsendipunkti. Vaid osa sellest tõusust peegeldab SKP langust; teine osa kajastab valitsemissektori suurenenud kulutusi, mis tulenesid vajadusest tagada kriisile vastukaaluks finantsüsteemi stabiilsus ja ergutada majandust. 2007.–2009. aastal suurenesid valitsemissektori kulutused SKP suhtes kõige enam Iirimaa (+12,1 protsendipunkti) ja Eestis (+10,8 protsendipunkti).

Paljud OECD valitsused peavad võlgnevuste vähendamiseks või stabiliseerimiseks ellu viima ulatuslikud eelarve konsolideerimiskavad

OECD-s valitseb üldine üksmeel, et paljude OECD riikide rahandus ei ole jätkusuutlikul teel. Et paremini mõista tulevaste aastate fiskaalpoliitika mõju, on OECD koostanud hinnangud riikide eelarve konsolideerimise vajaduste kohta. Nende kohaselt on 2010. aasta eelarvepositsioonidelt vajalik ligikaudu 4% potentsiaalne SKP kasv pelgalt selleks, et 2026. aastaks stabiliseerida võla suhe SKPsse. Lisaks sellele tuleb järgneval 15 aastal leida keskmiselt 3 SKP protsendipunkti ulatuses korvamisvõimalusi, et tulla toime rahvastiku vananemisega kaasnevate kulutustega, mis hõlmavad ka tervishoidu ja pensioneid. Fiskaalse jätkusuutlikkuse saavutamine eeldab kodanike, ettevõtete ja valitsuste kokkulepet selle kohta, mis tasandi teenuseid avalikkus valitsuselt soovib ja kui suures ulatuses on see valmis nende teenuste eest tasuma.

Enamik OECD riike rakendab või kavatses rakendada poliitikat, mille eesmärk on avalike teenuste osakaalu vähendada või seda ümber struktureerida

Rohkem kui kolm neljandikku OECD riikidest, mis osalesid OECD 2010. aasta strateegilise inimressursside juhtimise uuringul (ingl Survey on Strategic Human Resources Management), märgivad, et osalevad reformides või kavandavad reforme, mis vähendavad keskvalitsuse tasandil praegust avaliku teenistuse tööjõudu. Peale selle on 15 OECD riiki kehtestanud asendusmäärad, mille eesmärk on täita pensionile mineva töötajaskonna jäetavad tühjad ametikohad. Need määrad algavad ühe töötaja asendamisega kümnest näiteks Hispaanias ning ulatuvad kaheksa töötaja asendamiseni kümnest näiteks Iisraelis või Koreas.

Uued kompensatsioonandmed tähtsaimate valitsusametite kohta osutavad avaliku sektori võrdlemisi egalitaarsetele tasustruktuuridele

OECD kogus esmakordselt andmeid keskvalitsuste peamiste ministriumide töötajate, eriti tippjuhtide, keskastme juhtide, spetsialistide ja sekretäride hüvitiste kohta. Nende ametite kohta näidatakse andmeid suhtelise kogutasuna OECD liikmesriikides, võttes lisaks palgale arvesse ka sotsiaalkindlustusi ja tulevasi pensionimakseid. Keskmiselt oli 2009. aastal vastavate riikide tippjuhtide kogupalga ostujõu pariteet pisut alla 235 000 USA dollari, samal ajal kui spetsialistide, näiteks majandusteadlaste või statistikute aastane ostujõu pariteet oli umbes 90 000 USA dollarit. Juhtiv- ja haldussekretäride keskmine ostujõu pariteet oli 50 000–60 000 USA dollarit. Need andmed paljastavad avaliku sektori võrdlemisi egalitaarse tasustruktuuri – keskvalitsuse kõrgastme juhtide (mis võivad olla võrdsed aseministrite või tegevjuhtidega) kompensatsioon on kaks korda suurem kui poliitikaanalüütikutel ja umbes 4,5 korda suurem kui keskmise sekretäri kompensatsioon. Väljaandes „Government at a Glance” esitatakse andmed ka õpetajate, arstide ja meditsiiniõdede palkade või aastasissetuleku kohta võrrelduna teiste tööturul olevate ülikooliharidust nõudvate ametikohtade keskmise sissetulekuga.

Nn ohustatud valitsusametites töötavate isikute erahuvide avaldamine ei ole alati kohustuslik või ei ole see teave avalikkusele kättesaadav

„Government at a Glance 2011” esitab uued andmed erahuvide avalikustamise kohta kolmes valitsusharus, samuti ka avalikustamissoodused nn ohustatud ametikohtade, näiteks finantsorganite, hankijate ning maksu- ja tolliametnike puhul. Tulemused näitavad, et näiteks potentsiaalsete huvide konfliktide ennetamisel riskivaldkondades keskendutakse peamiselt avalikustamisele ning väliste positsioonide ja kingituste keelustamisele. Samas ei nõua 63% liikmesriikidest finantsregulaatoritelt eelneva töökogemuse avaldamist ning üle poole riikidest ei nõua sissetulekuallikate ja ametikohtadelt saadavate summade avaldamist.

Ettevõtted edestavad kodanikke jätkuvalt veebipõhiste valitsusteenuste kasutamises

Nii kodanikud kui ka ettevõtted eelistavad valitsustega suhtlemisel üha enam digitaalseid kanaleid. Ent kuigi kodanike internetiteenuste kasutamine on Euroopa Komisjoni jälgitavates OECD liikmesriikides viimastel aastatel kasvanud, kasutavad e-riigi võimalusi paremini ära siiski ettevõtted. 2010. aastal oli e-riigi teenuseid kasutanud keskmiselt umbes 80% ettevõtetest; kodanike seas oli vastav näitaja umbes 40%. Internetiteenuste võrdlemisi suuremat kasutuselevõttu ettevõtete seas võib selgitada lairiba suurema kasutuse ja valitsuste stimuleerivate meetmetega elektrooniliste suhtlusvahendite kasutamise soodustamiseks näiteks riigihangete puhul. Teenuste kasvav kasutamine on ülioluline e-riigi teenuste muutmisel valitsuste jaoks kõige tasuvamaks ja teostatavamaks teenuse edastamise viisiks.

Riigid astuvad samme usalduse taastamiseks, avalikustades valitsusteavet ja andmeid

Teabevabaduse seadused on avatud riigi tugisammas ning aitavad kaasa läbipaistvuse ja valitsuse usaldusväarsuse suurendamisele ning teabepõhise osalemise edendamisele poliitikakujundamise protsessis. Nüüdseks on kõikides peale ühe OECD 2010. aasta uuringus „Open Government Survey” osalenud riikidest teabe kättesaadavuse tagamiseks kehtestatud teabevabaduse seadused/määrused. Enamikus OECD riikides laieneb teabevabaduse seaduste ulatus vertikaalselt kõikidele valitsustasanditele ning umbes pooltes ka horisontaalselt kõikidele keskvalitsuse tasanditele (seadusandlik, täidesaatev ja kohtuvõim). Lisaks sellele avaldavad kõik OECD riigid proaktiivselt avalikku teavet, kuigi avaldatava teabe tüübis esineb suuri erinevusi: enamik riike avalikustab proaktiivselt eelarvedokumendid, ministriumide majandusaasta aruanded ja auditiaruanded, kuid tunduvalt väiksem arv riike avalikustab proaktiivselt avalike teenistujate nimekirjad ning nende palgad. OECD-s on kasvav suund haldusteave avalikustada avatud andmeformaadis. See võimaldab teistel osapooltel avalikku teavet uuesti kasutada ja edendab uuenduste rakendamist.

Strateegiline mõtlemine ja tugev juhtimine on avalikus teenistuses olulisem kui kunagi varem

Valitsuse võimekuse tõstmine strateegilise visiooni ja riskijuhtimise puhul on oluline tulevaste kriiside leevendamisel ning muutuvate oludega kohandumisel. Uued andmed strateegilise juhtimise tavade rakendamise ulatuse kohta OECD riikide keskvalitsustes näitavad, et kuigi enamikus riikides on kasutusel tööjõu planeerimise mehhanismid, mis tegelevad näiteks demograafiliste muutustega, rakendavad paljud neid vaid kindlal otstarbel. Muud probleemid, näiteks allhankimise võimalused ja/või infotehnoloogia kaasamine teenuse edastamisse, pälvivad personaliplaneerimisel vähem tähelepanu. Muutuva suundi ja kodanike vajadusi arvesse võtva strateegilise poliitika väljatöötamine on kahtlemata oluline, kuid nende algatuste rakendamine tõhusal ja sidusal moel terve valitsuse ulatuses nõuab ka tugevate ja andekate kõrgemate riigiteenistujate kaadri olemasolu. Enamik OECD riike käsitleb kõrgemaid riigiteenistujaid üldises tööhõive raamistikus eraldi rühmana. Uuringu tulemused näitavad, et tegelikkuses on mõned OECD riigid teistest paremad potentsiaalsete kõrgete riigiteenistujate äratundmises nende karjääri varasemates etappides, pöörates nende töötulemuste hindamisele suuremat tähelepanu või innustades neid töötama oma võimete tipul.

OECD riikide keskmiste riigihankekulude ulatus on märkimisväärne, avades nii võimalusi kui ka uusi ohte

Riigihanketurgude hinnanguline suurus ületab OECD alas keskmiselt 12% SKPst. Seetõttu on valitsustel olulised võimalused kasutada riigihankekulusid uuenduste ning säästlikuma tarbimise ja tootmise edendamise vahendina. Sellest hoolimata on näiteks vaid 57%-l riikidest ametlik määratlus selle kohta, mida kujutab endast keskkonnahoidlik riigihange, ning väga vähesed riigid koguvad andmeid sõlmitud keskkonnahoidlikel kriteeriumidel põhinevate riigihankelepingute arvu ja maksumuse kohta. Samal ajal võib niisuguste tehingute ulatus ja keerukus muuta need haavatavaks raiskamisele, pettustele ja korruptsioonile. Valitsused peavad neid ohte piirama, tagades tegevuse suurema läbinähtavuse ja teabe ulatuslikuma avalikustamise.

Need ja teised olulised leiud, mis on toodud väljaandes „Government at a Glance 2011”, näitavad tähtsust ja rolli, mida tõendid võivad poliitikakujundamises mängida ja peaksid mängima. Täiendavat teavet projekti, lisaandmete ja riikide kohta eraldi saate veebilehelt www.oecd.org/gov/indicators/govataglance. Lisaks sellele pakub väljaanne teenust StatLinks, mis võimaldab lugejatel vastavaid andmeid sisaldavad Exceli failid alla laadida.

© OECD

Käesolev kokkuvõte ei ole OECD ametlik tõlge.

Käesoleva kokkuvõtte kasutamine on lubatud OECD autoriõiguse ja originaalse väljaande pealkirja mainimisel.

Erinevates keeltes kokkuvõtted on väljavõtted OECD esialgsest inglisi- ja prantsuskeelsest väljaandest.

Need väljaanded on saadaval OECD internetipoest aadressil www.oecd.org/bookshop

Täiendavate andmete saamiseks pöörduge OECD Õiguste ja tõlgete üksuse poole avalike suhete direktoraadis aadressil rights@oecd.org või faksinumbril: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

õiguste ja tõlgete üksus: www.oecd.org/rights

